

BİBLİYOGRAFYA:

Mühümme Defteri: 90 (haz. Nezihi Aykut v.dğr.), İstanbul 1993, hk. nr. 341, 356, 358, 365, 375, 377, 400, 406, 409; *Osmanlı Tarihine Ait Belgeler: Telhisler (1597-1607)* (haz. Cengiz Orhonlu), İstanbul 1970, s. 5, 19, 33, 36, 47, 49, 61, 64, 90, 103, 111, 120, 131, 132; Hoca Sâdeddin, *Tâcü't-tevârîh*, II, 382 vd.; Selânikî, *Târih* (İpşirli), I, 18, 19, 233; II, 471, 512, 581, 601, 703, 750, 755, 757, 758, 818, 833, 835, 836, 842, 863; *Ahvâl-i Celâliyyân*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 2236; Mehmed b. Mehmed, *Nuhbetü't-tevârîh ve'l-ahbâr*, İstanbul 1276, s. 60-62, 207-208, 210-213, 234-236; *Polonyalı Simeon'un Seyahatnâmesi: 1608-1619* (trc. H. D. Andreasyan), İstanbul 1964, s. 4, 45, 87, 88, 93, 106, 158, 159; Peçuylu İbrâhîm, *Târih*, I, 341-342; II, 252-254, 335 vd.; *Kitâb-ı Müstetâb* (nşr. Yaşar Yücel), Ankara 1974, tür.yer.; *Vecihî, Târih*, Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 917, vr. 29^b-33^b, 38^b-41^a, 59^b-64^a; Kâtib Çelebi, *Fezleke*, I, 185-186, 270, 289-290, 310-311; II, 339, 343-344, 348, 372; Eviya Çelebi, *Seyahatnâme*, II, 383 vd., 472-489; III, 74-84; IV, 264-268; V, 235-254; Naîmâ, *Târih*, I-VI, tür.yer.; *Cevdet, Târih*, I, 223-224; XI, 150-151, 157-158, 159-160, 171-172, 189-190; XII, 13-14, 18, 86, 94, 95, 163, 168; *Lutfî, Târih*, II, 156, 169-170; IV, 56; *Uluçay, XVII. Asırda Saruhan*, tür.yer.; a.mlf., *XVIII. ve XIX. Asırlarda Saruhan*, tür.yer.; a.mlf., *Atçalı Kel Mehmed*, İstanbul 1968; Ali Fuat Cebesoy, *Siyâsî Hâturalar*, İstanbul 1960, II, 31; Şerafetin Turan, *Kanunî'nin Oğlu Şehzade Bayezid Vak'ası*, Ankara 1961, s. 37-41, 159-173, 175-179; Mustafa Akdağ, *Büyük Celâlî Karışıklıklarının Başlaması*, Erzurum 1963; a.mlf., *Celâlî İsyanları, 1550-1603*, Ankara 1963; a.mlf., "Türkiye Tarihinde İçtimai Buhranlar Serisinden Medreseli İsyanları", *İFM*, II/14 (1950), s. 361-378; a.mlf., "Celâlî İsyanlarında Büyük Kaçgunluk, 1603-1606", *TAD*, II/2-3 (1964), s. 1-50; Cengiz Orhonlu, *Osmanlı İmparatorluğunda Aşiretleri İskân Teşebbüsü (1691-1696)*, İstanbul 1963, s. 30-31, 35, 37 vd., 80, 81, 88; a.mlf., *Osmanlı İmparatorluğunda Derbend Teşkilâtı*, İstanbul 1967, s. 10, 84 vd., 114-116; Mustafa Cezar, *Osmanlı Tarihinde Levender*, İstanbul 1965, tür.yer.; Mücteba İlgürel, *Abaza Hasan Paşa İsyanı* (doçentlik tezi, 1976), İÜ Ed.Fak., Genel Kitaplık, nr. TE 34; a.mlf., "Celâlî İsyanları", *DİA*, VII, 252-257; Mübahat Küçüköğlü, "Yunan İsyanı Sırasında Anadolu ve Adalar Rumlarının Tutumları ve Sonuçları", *Türk-Yunan İlişkileri (Üçüncü Askerî Tarih Semineri)*, Ankara 1986, s. 133-158; Feridun Emecen, *XVI. Asırda Manisa Kazası*, Ankara 1989, s. 121, 154, 158, 213; F. Braudel, *Akdeniz ve Akdeniz Dünyası* (trc. M. Ali Kılıçbay), İstanbul 1990, II, 61-70; Mete Tunçay, *Türkiye Cumhuriyetinde Tek Parti Yönetiminin Kurulması (1923-1931)*, İstanbul 1992, s. 59; "İzâle-i Şekâvet Kanunu", *Zabit Certdesi*, Devre 2, Ankara 1339, s. 797; Halil İnalıcık, "Adaletnâmeler", *TTK Belgeler*, II/3-4 (1965), s. 78, 107, 111, 121, 123-124; a.mlf., "Military and Fiscal Transformation in the Ottoman Empire, 1600-1700", *Ar.Ott.*, VI (1980), s. 285 vd.; R. C. Jennings, "Firearms, Bandits, and Gun-Control", *a.e.*, s. 339-358.

EŞKİNCİ

Osmanlılar'da
sefere çıkan askerler için
kullanılan bir terim.

"Hızlı yürümek, atla hızlı hızlı gitmek" anlamındaki eşmek fiilinden yapılan eşkin (eşkün) kelimesi "çabuk yürüyüşlü at" demektir. "Atlı postacı" veya "yolcu" mânasına gelen eşkinci ise terim olarak sipahilerin ve bazı geri hizmet birliklerinin sefere katılanları hakkında kullanılırdı. Ayrıca fermanları bir yere ulaştırınlara da eşkinci denirdi. Timarlı sipahi eşkincilerinden kalelerde oturanlara "kale eri" veya "müstahfız" adı verildi. Dâimî ordu statüsündeki kapıkulu askerlerinin ise taşra kalelerinde nöbetçi, İstanbul ve Edirne'de bekçi, muhafız veya oturak (emekli) olup sefere katılmayanları dışındakilerine eşkinci denirdi. Yeniçeri eşkincileri sefere çıkma işini kesinlikle başkasına devredemezlerdi. XVIII. yüzyılın ilk yarısında yeniçerilerin eşkinci ulûfeleriyle emekli olmaları usulünün kabul edilmesiyle eşkinci nizamı bozulmaya başladı. Emekli eşkincilerin esâmelerinin satışa çıkarılması, bu maaş belgelerinin askerlikle ilgisi bulunmayanların eline geçmesi âdeta bir maaş borsasının oluşmasına yol açmıştı. Bu uygulamaya zamanla eşkincilerin azalmasına, bu yüzden de sefer sırasında yeniden ulûfeli asker yazımına sebep olmuş ve sonuçta devlet hazinesini zarara sokmuştu. O tarihe kadar emekli yeniçerilerin ulûfeleri mahlûl kadrolardan karşılanır, eşkinci kadrolarına dokunulmazdı (Cevdet, XII, 255-256).

Eşkinci tabiri daha ziyade reâyâ statüsündeki bazı kişiler arasından seçilip yetiştirilerek teçiz edilen ve sefere çıkan askerler için kullanılırdı. Bunlar timarlı sipahilerin sefere götürdüğü cebelüleri oluşturmaktaydı. Böyle bir yükümlülüğü olan kişiler bazı vergilerden kısmen veya tamamen muaf tutulurdu. Osmanlı taşra teşkilâtının önemli unsurlarından olan ve askerî statüde sayılan yöruk, tatar, canbâz, garîb, yaya, müsellemler vb. kuruluşlar "ocak" adı altında beş, on, yirmi dört, yirmi beş veya otuzar kişilik gruplara ayrılırdı. Bu kuruluşlar her yıl devlete belli sayıda eşkinci neferi sağlamakla yükümlüydü. Ocak mensuplarının genellikle üçü veya beşi eşkinci, diğerleri ise yamak statüsündeydi.

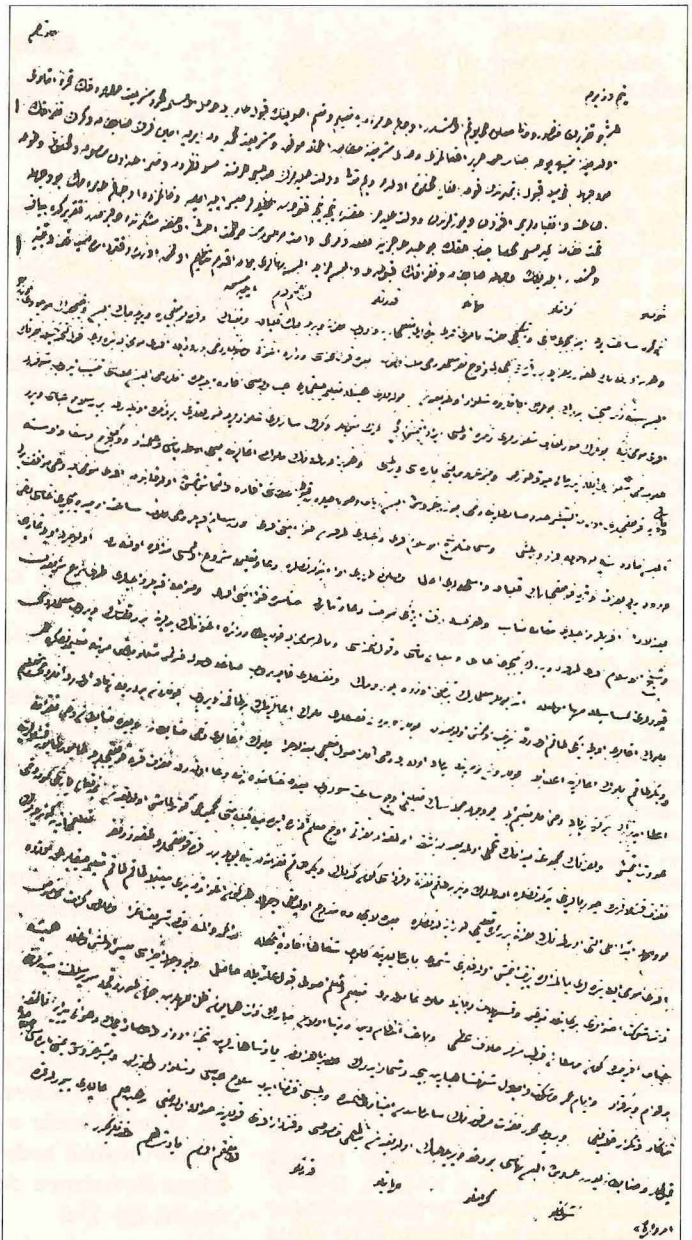
Eşkinci Yörükler. Barış zamanında kendi işleriyle meşgul olan eşkinci yöruklerin beşte biri tam teçizatlı olarak sefere hazır bulunurdu. Diğerleri ise sefere katılmaz, bazı malî yükümlülükleri yerine getirirlerdi. Geri hizmet birliklerinin eşkincileri cephe gerisinde taş güle yapma, kereste temin etme, hisar, köprü, yol inşa etme gibi işlerde çalıştırılırdı. Fâtiht Sultan Mehmed zamanında yamaklar eşkincilere sefer olsun olmasın her yıl "harçlık" adı altında 50'şer akçe verirdi. Ancak bu paranın sefer yapılmayan yıllarda da toplanması eşkincilerle yamaklar arasında ihtilâfa sebep olunca II. Bayezid döneminde sadece sefer olduğu yıla inhisar ettirilmişti (Barkan, s. 259). "Resm-i yamak" da denilen bu vergi yılda bir defaya mahsus olup birden çok sefer vuku bulsa bile diğerleri için toplanmazdı. Bu vergiye karşılık yamaklar avâızdan muaf tutulurdu. Sefere giden eşkinciler ağnam resmi vermezler, buna mukabil sefere çıkmadıkları yıl üç koyuna 1 akçe verirdi. Mazeretlerinden dolayı sefere çıkmayan eşkinciler ise yerlerine bedel tutmakla mükelleftiler. Kanunî Sultan Süleyman zamanında Silistre sancağı yöruk, eşkinci ve yamakları ile tatar taifelerinin öşür ve sâlâriyye yükümlülüğü vardı. Bu yükümlülük 1569 yılında da devam etmiş, hatta "ellici" taifesinden olanların eşkincilerine verdikleri 50'şer akçe ve mücerredlerinin 25'er akçe, yağcı, küreci taifesinin ise devlet hazinesine verdiği vergilerin avâız-ı dîvâniyye karşılığı olduğu belirtilerek başka vergilerin toplanmasına engel teşkil etmediği vurgulanmıştır (a.g.e., s. 279). Ancak sefere giden eşkinci o yıl sâlâriyyeden muaf tutulurdu. 1569 tarihli Silistre Kanunu'nda, yöruk taifesinin konar göçer olduğu halde bunlardan eşkinci ve yamakların bu statüde olmadıkları, sipahi toprağında oturdukları ve bağlı oldukları sipahiye karşı bazı yükümlülüklerinin bulunduğu belirtilmiştir (a.g.e., s. 280-281). Eşkinci, yamak, tatar ve canbâz taifelerinin resm-i arûsâneleri, yava ve kaçkunları subaşlarına aitti.

Eşkinci yöruk taifesinden yaşlı olup sefere gidemeyenlerden yerine gidecek oğlu olmayanlar yamaklığa geçirdi; yamakların işe yarar oğulları ve kardeşleri de yamak olurdu. Bir yöruk eşkincisi silâh olarak cebe, mızrak, yelek, ok, yay, kılıç ve kalkan kullanırdı. Ayrıca her on eşkincinin bir beygiri, bir de çadırı olur-

du (a.g.e., s. 393). Bir yürük eşkinci ocağının Fâtiḥ Sultan Mehmed zamanında ki mevcudu yirmi dört kişiydi; bunlardan dördü eşkinci, yirmisi yamaktı. Eşkincilerden sadece biri sefere katılır ve buna "benevbet (nevbetlî)" denirdi; sefere çıkmayan diğer üç eşkinciye ise "çatal" adı verilir. XVI. yüzyılın ilk yarısında eşkinci ocakları yirmi beşer kişiden oluşmaktaydı. Bunlardan biri nevbetlî eşkinci, dördü çatal, yirmisi de yamaktı. III. Murad zamanında her ocak beşi eşkinci, yirmi beşi yamak olmak üzere otuzar kişiden meydana geliyordu (a.g.e., s. 261-264). Kanûnî Sultan Süleyman döneminde Rumeli'deki eşkinci yürüklerin genel mevcudu 5084, yamakların ise 20.586 kişiydi. XVII. yüzyılın ilk yarısında Rumeli'de 1290 ocak yürük vardı. Müsellem ve yürükler toplam 1309 ocaktan ibaretti. Bunlar da otuzar kişilik ocaklara ayrılmış, her ocağın yirmi beşi yamak, beşi eşkinci statüsüne bağlanmıştı (Avni Ömer Efendi, s. 391). Kanunnâmelerde yürüklerin kendi cinslerinden başkasına eşkinci ve yamak olamayacakları belirtilmektedir (Barkan, s. 264). İmparatorluğun çeşitli bölgelerinde aynı şekilde teşkilâtlanmış olan doğancılar da devlete eşkinci sağlamak zorunda idiler. Eşkinci, yamak ve bunların evlâdından doğancı olanların eşkincilik ve yamaklık statüleri kalkmaz, eski mükellefiyetleri devam ederdi. Aynı şekilde yağcı, küreci, raiyyet, tuzcu veya çeltikçi yazılan eşkinci ve yamak oğulları da yürük eşkinciliği ve yamaklığından çıkmazlardı. 1683 Viyana bozgunundan sonra Rumeli'de bulunan yürük grupları evlâd-ı fâtiḥân* adıyla yeniden teşkilâtlandırıldı.

Eşkinci Tatarlar. Rumeli'nin Hırsova ve Varna dolaylarında zeâmetli olarak bulunan eşkinci tatarlar da eşkinci yürük statüsünde idiler. Kanûnî Sultan Süleyman zamanında bunlar zaîm ve yamaklarıyla birlikte 2152 kişiden ibaretti. 363 kişi olan eşkincilerden beşte birinin sefere gittiği düşünülürse benevbet eşkinci adedinin yetmiş civarında olduğu söylenebilir. Halbuki bu sayı Yavuz Sultan Selim zamanında seksendi.

Yaya ve Müsellem Eşkincileri. Orhan Gazi döneminin savaşçı birliklerinden olup Yeniçeri Ocağı'nın teşkilinden sonra zamanla geri hizmet birlikleri arasına alınan yaya ve müsellemlerin her beş neferi bir ocak kabul edilmişti. Her ocağın tasarruf ettiği bir timarı vardı. Bunlar da nöbetleşe sefere çıkarlardı. Sefere

Eşkinci tâlimine başlandığına dair II. Mahmud'a sunulan telhis ve üst kısmında padişahın hatt-ı hümayunu (Uzunçarşılı, II, lv. 34)

gidenler ağnam resminden muaf olurdu. IV. Murad zamanında Anadolu'daki nevbetlî yaya ve müsellemler eşkincilerinin sayısı 6900 olup yamaklarıyla birlikte toplam mevcutları 26.500 kişiydi. Eşkinci yaya ve müsellemlerin başlıca görevleri top çeken öküz ve camızlara bakmak, toprakların bir yerden bir yere naklini sağlamak, yolları temizlemek ve zahire nakletmekti (Avni Ömer Efendi, s. 392). Karaman eşkincileri kanununda on sekiz yaşından küçük sipahizâdelere hizmet teklif edilmeyeceği belirtilmiştir. Voynuklar ve Eflâklar on evden bir eşkinci verirdi (Akgündüz, I, 494-495). Bunların XV. yüzyıl ortalarındaki mevcutları 716 kişiydi (İnalçık, s. 154-155).

Canbâzân ve garibân taifelerinin ise on neferde biri eşkinciydi. Hizmette gidenlere geri kalan dokuz kişi 50'şer akçe harçlık verirdi.

Eşkinciler XV. yüzyılda, özellikle Fâtiḥ Sultan Mehmed zamanında Osmanlı ordusunun önemli bir kısmını oluşturmuşlardır. Bu fonksiyonları XVI. yüzyıl ortalarına kadar devam etmiş, bu yıllarda Osmanlı ordusunda ve bilhassa yayalar arasında ateşli silâhların yaygınlaşmasından itibaren eşkinciler ve bunlarla ilgili kuruluşlar giderek önemlerini kaybetmiştir. II. Mahmud zamanında eşkinci kadrolarının islahına çalışılmışsa da yeniçerilerin karşı çıkması yüzünden olumlu sonuç alınamamıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Kâmûs-ı Türkî, s. 119; *Hicrî 835 Tarihli Sûret-i Defter-i Sancak-ı Arnavid* (nşr. Halil İnalçık), Ankara 1954, s. 60, 94, 108, 109, 119; Koçi Bey, *Risâle* (Aksüt), s. 26; Cevdet, *Târih*, XII, 255-256; Barkan, *Kanunlar*, s. 38, 244, 259, 261-264, 279, 280-281, 285, 287, 375, 390-394; *Kitâbu Mesâlih-i'l-müslimîn ve menâfi'i'l-mü'minîn* (nşr. Yaşar Yücel), Ankara 1980, s. 79, 80, 81; Avni Ömer Efendi, *Kânûn-ı Osmanî Mehfûm-i Defter-i Hâkânî* (nşr. İsmail Hakki Uzunçarşılı, *TTK Belleten*, XV/59 içinde), İstanbul 1951, s. 390-394; Uzunçarşılı, *Kapukulu Ocakları*, II, 255-256; Gökbilgin, *Rumeli'de Yürükler*, tür.yer.; Reşat Genç, *Karahanlı Devlet Teşkilâtı*, İstanbul 1981, s. 278, 314; Yavuz Ercan, *Osmanlı İmparatorluğunda Bulgarlar ve Voynuklar*, Ankara 1986, s. 49, 75; Halil İnalçık, *Fatih Devri Üzerinde Tetkikler ve Vesikalar*, İstanbul 1987, s. 153-155, 176; a.mlf., "Mehmed II", *İA*, VII, 533; a.mlf., "Eshkindji", *El²* (Fr.), II, 733; Ahmed Akgündüz, *Osmanlı Kanunnâmeleri*, İstanbul 1990, I, 494-495; III (1991), s. 128, 324; Enver M. Şerifgil, "Rumeli'de Eşkinci Yürükler", *TDA*, sy. 12 (1981), s. 64-79; *TA*, XV, 470. ABDÜLKADİR ÖZCAN

EŞKİNCİ OCAĞI**II. Mahmud zamanında
Yeniçeri Ocağı'nın ilgasından önce
kurulan tâlimli askerî sınıf.**

III. Selim'in kurduğu Nizâm-ı Cedîd'in kaldırılmasından sonra (1807) bir süre yeni ve tâlimli bir ordu teşkil edilememiş, gerek dışarıda gerekse içeride Sırp, Rum isyanlarını bastırmakta ve Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa'nın düzenli askerlerine karşı koymakta yeniçerilerin âciz kalması üzerine modern savaş taktiklerini bilen bir orduya ihtiyaç duyulmuştu (Lutfî, I, 125 vd.). Mayıs 1826 sonlarında II. Mahmud'un ve devlet ileri gelenlerinin katıldığı şeyhülislâm konağında yapılan toplantılarda Yeniçeri Ocağı'nın bozulma sebepleri görüşülerek savaş tâlimi yapmanın vâcip olduğuna dair çıkarılan bir fetva ile ulemânın tasdiki alındıktan sonra (Cevdet, XII, 146) "eşkinci" adıyla tâlimli bir sınıfın teşkiline karar verilmiştir.

Bunun için hazırlanan Eşkinci Lâyihası'na göre İstanbul'daki elli bir yeniçeri ortasından 150'şer nefer alınarak ilk merhalede 7650 nefer eşkinci yazılacaktı. Her ortanın on beş neferi karakullukçu olacak, ayrıca her ortada birer tayın ustası, alemdar, vekilharç, ortabaşı ve çorbacı bulunacaktı. Yürürlükte olan ocağı hiyerarşisi bozulmayacak, münhal vukunda bir alt rütbedekiler bir üst rütbeğe yükseleceklerdi. Altı yıl hizmet eden orta çorbacılarına gümrükten 120 akçe-

lik tekaüt esâme*si verilecek, neferlerden emekliliğe hak kazananlar ve savaşta yaralananlara yine gümrükten tekaüdiye yevmiyesi bağlanacaktı. Eşkinci neferlerinin başlıca görevi savaş tekniğini öğrenmekten ibaret olduğundan Etmeydanı tâlimhâne olarak düzenlenecek, ateşli silâh tâlimleri ise bazan Kâğıthane'de, bazan da Dâvud Paşa sahaslarında yapılacaktı. Kurulacak eşkinci ortalarının her birine birer cerrahla İstanbul kadılığından 120'şer akçe maaşlı imamlar tayin edilecekti. Bunlar akşamları kışlalarda neferlere Kur'an öğretecek ve ilmiyal bilgileri vereceklerdi. Eşkinci neferlerinden her on kişinin başına bir karakullukçu tayin edilecekti. Eşkinciler daima kışla ve kulluklarında bulunacaklar, başka ocaklara gitmeleri önlenenecekti. Her ortanın tayinatını vekilharıcı temin edecek, neferlerin tayinat işleriyle karakullukçuları ilgilenecekti. Eşkinci neferlerine silâh olarak tüfek ve kılıç, karakullukçu, usta, saka ve alemdarlara ise yalnız kılıç verilecekti. Neferlerin harcamaları için Ağakapısı'nda bir sandık bulundurulacak, kisve-bahâ dahil olmak üzere ulûfeleri buradan dağıtılacaktı. Mirasçı bırakmadan ölen neferlerin terekeleri bu sandıkta korunacak, bazı ocak giderleri de buradan karşılanacaktı. Esâmeler alınıp satılmayacak, ellerinde esâmesi olanlar bunları kullanabilecek, ölenlerin esâmesi hazineye kalacaktı. Bu tür esâmeleri haber verenlere "ihbâriye akçesi" adıyla mükâfat verilecekti. Maaş olarak bir kıstta sekbanbaşıya ve kul kethüdâsına 7500'er, zağarcıbaşıya 6000, saksoncubaşıya 4500, turnacıbaşıya 3750, muhuzr ağaya 1500, bölül ağasına 750, alemdara 150, ustaya 137,5, baş karakullukçuya 130, sakaya 100 kuruş ödenecek, karakullukçulara 120'şer, eşkinci neferlerine ise 90'er akçe yevmiye verilecekti. Eşkinci neferlerine oldukça yüksek maaş bağlanmıştı. Yeniçeriler maaşlarını kışlalarında, eşkinciler Ağakapısı'nda, taşrada görevli ortalar ise mevâciblerini buldukları yerin valisinin huzurunda alacaklardı. Neferlere yakın olmaları sebebiyle karakullukçuların tayinine özel bir itina gösterilecekti. Yeniçeri efendisi eşkinci neferlerinin nâzırı olduğundan ocakla ilgili her husus ondan sorulacaktı. Yeniçeri efendisi ocakla ilgili hususları yeniçeri ağası ile görüştükten sonra sadârete bildirecekti (lâyiha için bk. BA, *Mühimme-i Asâkir*, nr. 26, s. 275-279; Uzunçarşılı, I, 652-660).

Eşkinci Lâyihası'nın II. Mahmud tarafından tasdik edilip yürürlüğe girme-sinden sonra eşkinci yazımına başlandı (Esad Efendi, s. 40-41). Eşkinci nâzırlığına Gümrük ve Matbah Emîni İbrâhim Sâib Efendi getirildi (BA, *HH*, nr. 17319). Kısa süre içinde birkaç yüz eşkinci yazıldı (BA, *HH*, nr. 17320). Yeni askerlerin giderleri için malî islahat lâzımdı. Öncelikle "havâlât" sisteminin ilgası gerekiyordu. Böylece bütün gelirlerin hazineye alınması sağlanacak ve eşkincilere nakdî maaş verilebilecekti. Fakat bunun hemen uygulanmasına geçilmemiş, bir süre ertelenmesi yoluna gidilmiştir. Eşkinci neferleri yeniçeri kışlalarında kalacaklardı. Her birine kundaklı tüfek ve kılıç verildi. Kıyafetlerine ise pek dokunulmadı, sadece ayaklarına sıkı potur, başlarına da Laz kalpağı giydirildi. Eşkinciler 12 Haziran 1826 tarihinde özel bir me-rasimle tâlime başladılar.

Eşkinci Ocağı, Nizâm-ı Cedîd veya Sekbân-ı Cedîd gibi bağımsız bir kuruluş görünümündeyse de Yeniçeri Ocağı'na bağlıydı ve sürekli olarak yeniçerilerin hedefi durumundaydı. Nitekim tâlime başlandığı gün İstanbul kahvehanelerinde yeni asker aleyhine büyük bir propaganda başladı. Nizâm-ı Cedîd'in yeniden kurulduğu, Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılacağı ve yeniçeri esâmelerine devletçe el konulacağı yolunda sözler yayıldı. Yeniçeriler tâlime başladıktan üç gün sonra 15 Haziran 1826 günü ayaklandılar. Fakat bu onların son isyanı oldu. Yeniçeri kışlaları yerle bir edilerek Yeniçeri Ocağı fiilen, bir süre sonra da resmen kaldırıldı (BA, *Cevdet-Askerî*, nr. 25109). Ömrü çok kısa olan eşkinci birliğinin yerine de Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyeye adıyla yeni bir ordu kuruldu.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, *Mühimme-i Asâkir*, nr. 26, s. 269-283; BA, *HH*, nr. 9523, 15003, 15007, 17319, 17320, 17465, 19407, 19425, 19437, 25635, 25636, 25637, 31434, 32298, 44625, 48112; BA, *Cevdet-Askerî*, nr. 25109; Esad Efendi, *Üss-i Zaffer*, İstanbul 1293, s. 6 vd., 40-41; Cevdet, *Târih*, XII, 146 vd., 255 vd.; Lutfî, *Târih*, I, 125 vd., 350-356; Cevad Paşa, *Târih-i Askerî-i Osmanî*, İstanbul 1299, s. 275-292; Uzunçarşılı, *Kapukulu Ocakları*, I, 532-547, 607-610, 650-660; Karal, *Osmanlı Tarihi*, V, 146 vd.; A. Levy, *The Military Policy of Sultan Mahmud II: 1808-1839* (doktora tezi, 1968), University of Harvard, s. 126-145; Howard A. Reed, "Ottoman Reform and Janissaires: The Eşkinci Lâyihası of 1826", *Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi: 1071-1920* (ed. Halil İnalçık), Ankara 1980, s. 193-198; Pakalın, I, 560-563.

